

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

УДК 347.5

Голубєва Неллі Юрїївна

**ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ІЗ ПУБЛІЧНОЇ ОБІЦЯНКИ
ВИНАГОРОДИ**

Спеціальність 12.00.03 - цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса-2005

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Одеській національній юридичній академії Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор
ХАРИТОНОВ Євген Олегович,
Одеська національна юридична академія,
завідувач кафедри цивільного права.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
КУЧЕРЕНКО Ірина Миколаївна,
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України, старший науковий співробітник;

кандидат юридичних наук
ПАЛЮК Василь Павлович,
заступник голови Апеляційного суду
Миколаївської області

Провідна установа

Львівський національний університет
імені Івана Франка, кафедра цивільного права.

Захист відбудеться **22 жовтня** 2005 р. о **10.00** годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Одеської національної юридичної академії за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2, кімн. 312.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеської національної юридичної академії за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий **14 вересня** 2005 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

П.П. Музиченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Незважаючи на поширеність відносин у зв'язку із публічною обіцянкою винагороди на практиці, інститут публічної обіцянки винагороди до прийняття 16 січня 2003 року Цивільного кодексу України (далі - ЦК України), не мав, на жаль, не тільки правової регламентації, а й не привертав уваги вчених — цивілістів, які згадували про відносини, що виникають у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, лише у двох — трьох абзацах підручників з цивільного та зобов'язального права. У попередні роки цей інститут спеціально не досліджувався, що свідчить про недостатню увагу науковців до вивчення проблемних питань інституту публічної обіцянки винагороди та практики його застосування, що зумовлює необхідність наукового аналізу окремих аспектів зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди на рівні дисертаційного дослідження.

Оновлення цивільного законодавства України значною мірою збагатило і розширило систему цивільного права України. Низка правочинів та зобов'язань, що мають важливе практичне значення, вперше отримали законодавче врегулювання в ЦК України. До них належить й інститут публічної обіцянки винагороди. Цивільний кодекс УРСР 1963 року, хоча і містив главу під назвою “Зобов'язання, що виникають з публічного обіцяння винагороди”, але регулював лише відносини, що виникають у зв'язку з конкурсом, що є різновидом публічної обіцянки винагороди.

Цивільний кодекс України регулює відносини, що впливають з публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу і з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу в окремих параграфах. Тим самим законодавець визнав актуальність і необхідність спеціального правового регулювання не тільки публічного конкурсу, але й публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.

Тому зроблено спробу вперше комплексно та системно дослідити історію розвитку інституту публічної обіцянки винагороди, види публічної обіцянки винагороди, визначити юридичну природу, ознаки та умови публічної обіцянки винагороди як юридичного факту, підстави виникнення зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, їх виконання та припинення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає напрямкам досліджень Одеської національної юридичної академії “Правові проблеми становлення та розвитку сучасної Української держави” (державний реєстраційний номер 0101U01195), а також безпосередньо пов'язана з планом науково-дослідницької роботи кафедри цивільного права на 2001 - 2005 роки за темою “Традиція приватного права України”.

Мета та задачі дослідження. Основною метою дисертації є дослідження відносин, що виникають у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, теоретичний аналіз зобов'язань, які виникають із публічної обіцянки винагороди як родового поняття, та зобов'язань, що виникають із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу, а також публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу, формування пропозицій щодо правового регулювання відносин із публічної обіцянки винагороди в цивільному законодавстві України.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі основні задачі:

- визначити поняття та юридичну сутність публічної обіцянки винагороди;
- проаналізувати та розмежувати такі поняття: інститут публічної обіцянки винагороди, публічна обіцянка винагороди як юридичний факт, зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу, публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу;
- з'ясувати підстави виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди та визначити його місце у системі зобов'язального права України;
- визначити особливості ознак та умов публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу та без оголошення конкурсу;
- проаналізувати особливості виконання зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу та без оголошення конкурсу;
- дослідити питання, пов'язані з припиненням зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу та без оголошення конкурсу;
- розмежувати різні види конкурсів, які передбачені у законодавстві України, та визначити їх співвідношення з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу;
- виробити пропозиції щодо вдосконалення норм ЦК України.

Об'єктом дослідження є правовідносини, які виникають у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, публічним оголошенням конкурсу, виконанням та припиненням зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди.

Предметом дослідження є система правових норм, які регламентують відносини, що виникають із публічної обіцянки винагороди в Україні; законодавства інших країн у цій галузі, проблеми, що виникають при тлумаченні та застосуванні зазначених норм, вітчизняні та зарубіжні наукові джерела; українська та закордонна

практика застосування норм законодавства щодо публічної обіцянки винагороди.

Методологічну базу дослідження становлять загальні та спеціальні наукові методи, серед яких чільне місце посідає загальнонауковий діалектичний метод із системно-функціональним підходом до аналізу досліджуваних явищ. Застосування цього методу дозволило розглянути зобов'язання, що виникають із публічної обіцянки винагороди, як елемент правової системи, що знаходиться у процесі постійного розвитку, і визначити його місце в системі цивільно-правових зобов'язань.

У рамках зазначеного методологічного підходу використано також формально-логічний метод, за допомогою якого досліджувалися законодавство щодо публічної обіцянки винагороди, практика його застосування; історичний метод, що дозволив дослідити специфіку інституту публічної обіцянки винагороди в конкретних історичних умовах, динаміку його розвитку і виявити історичну послідовність розвитку відносин, які виникають із публічної обіцянки винагороди; метод порівняльного аналізу, за допомогою якого порівнювалося із законодавствами інших країн регулювання інституту публічної обіцянки винагороди в Україні. На цих методологічних засадах здійснювалися збір, обробка та аналіз емпіричного матеріалу.

Сформульовані в дисертації теоретичні висновки спираються на загальні досягнення юридичної науки, в тому числі на результати досліджень таких вітчизняних та зарубіжних романистів, цивілістів, фахівців інших галузей правової науки як: М.М. Агарков, С.С. Алексєєв, К. Анненков, Ф.І. Гавзе, А. Гедда, В.І. Голєвинський, А.Б. Дзегорайтис, О.С. Іоффе, О.О. Красавчиков, А.М. Михайлич, І.Б. Новицький, Л.А. Лунц, В.А. Носов, І.А. Покровський, В.Н. Смирнов, В.Т. Смирнов, В.С. Толстой, Є.О. Харитонов, Б.Б. Черепакін та ін.

Емпіричною базою дослідження є чинне законодавство України, а також законодавства ряду країн. У ході дослідження опрацьовувалися також монографічна та навчальна література, практика місцевих судів м. Одеси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням проблем, які виникають при оголошенні обіцянки винагороди, виникненні, виконанні та припиненні зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди.

Вперше сформульовано єдину концепцію зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, яка послужила підґрунтям пропозицій щодо удосконалення цивільного законодавства України.

На підставі одержаних у процесі дослідження результатів на захист виносяться такі положення:

1. Пропонується впровадження правового поняття “інститут публічної обіцянки винагороди”, що включає норми, які регулюють відносини у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу та за результатами конкурсу.

2. Вперше зроблено висновок про те, що виникненню зобов'язального правовідношення у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу передують виникнення організаційних цивільних відносин.

3. Вперше у вітчизняній літературі доведено, що моментом виникнення зобов'язального правовідношення у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу є момент винесення рішення про визначення переможця (чи переможців) конкурсу та присудження премії переможцям конкурсу.

4. Вперше обґрунтовується висновок про те, що предметом публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу можуть бути не тільки єдині у своєму роді результати, але й такі, що абсолютно непорівнянні між собою, досягти яких може необмежена кількість осіб, кожна з яких має право на отримання винагороди.

5. Вперше запропоновано висновок про те, що право на отримання винагороди має не особа, яка виконала завдання першою, а особа, яка першою його передала.

6. Вперше проводиться розмежування правових інститутів публічної обіцянки винагороди, лотерей та розіграшів.

7. Вперше обґрунтовується положення про те, що зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу не припиняється у жодному з випадків, вказаних у ст. 1149 ЦК України.

8. Вперше пропонується визначення ознаки публічності для публічного конкурсу: конкурс є публічним, якщо він звернений до необмеженого кола осіб у випадку відкритого конкурсу та звернений більш ніж до однієї особи у випадку закритого конкурсу.

9. Вперше запропоновано визначати початок конкурсу як дату, з настанням якої претендентам можна подавати роботи на конкурс, а у випадку відсутності такої дати в оголошенні конкурсу — початком конкурсу пропонується вважати момент оголошення конкурсу.

10. Додатково обґрунтовується висновок про те, що підставою виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу є юридичний склад, елементами якого є два односторонніх правочини, вчинені його учасниками — публічна обіцянка винагороди за досягнення відповідного результату, з одного боку, і надання обумовленого результату - з іншого.

11. По-новому обґрунтовується висновок про те, що для виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу необхідним є приєднання до двох названих правочинів у попередньому пункті третього одностороннього правочину - визначення переможця конкурсу.

12. Додатково обґрунтовується висновок про те, що відмова від проведення конкурсу, як і незаконна зміна умов конкурсу, повинна вважатися нікчемною.

13. Обґрунтовується висновок про необхідність вдосконалення низки норм ЦК України, які регулюють відносини, що виникають у зв'язку з оголошенням про обіцянку винагороди та оголошенням конкурсу, при виконанні та припиненні зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди та деяких інших норм (відповідні пропозиції щодо вдосконалення норм глави 78 ЦК України викладено у додатку до дисертації).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Теоретичне значення дисертації полягає в її спрямованості на усунення прогалин у науці цивільного права щодо публічної обіцянки винагороди. Дослідження має також практичну спрямованість, яка полягає у формулюванні висновків і внесенні пропозицій, що можуть бути використані для удосконалення цивільного законодавства України. Окремі теоретичні положення роботи можуть бути застосовані у навчальному процесі при викладанні курсу “Цивільне право України”. Висновки роботи можуть стати основою для подальших наукових досліджень.

Апробація результатів дисертації. Дисертацію підготовлено на кафедрі цивільного права Одеської національної юридичної академії, де проведено її обговорення. Положення і висновки дослідження використовувались у лекціях і семінарських заняттях, які проводилися на факультеті цивільного права Одеської національної юридичної академії.

Теоретичні висновки, сформульовані в дисертації, доповідалися та обговорювалися на 7-й, 8-й звітних наукових конференціях професорсько-викладацького складу і аспірантів Одеської національної юридичної академії (квітень 2004 р., квітень 2005 р., м. Одеса), на 1-й, 2-й, 3-й міжнародних науково-методичних конференціях “Римське право і сучасність” (грудень 2001 р., грудень 2002 р., травень 2004 р., м. Одеса), а також використовувалися при підготовці навчального посібника “Цивільне і сімейне право України”, у Науково-практичних коментарях до Цивільного кодексу України (Одеса: Юрид. л-ра, 2003; Харків: Одіссей, 2003).

Публікації. Основні теоретичні і практичні висновки, положення та пропозиції дисертаційного дослідження викладені у чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань, затверджених ВАК України.

Структура дисертації відображає логіку і послідовність наукового дослідження і обумовлена його предметом і метою. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, які включають 9 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (293 найменування) та додатку. Повний обсяг дисертації становить 215 сторінок, із них основний текст - 187 сторінок, список використаних джерел - 23 сторінки, додаток - 3 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, визначаються його мета та завдання, методологічна та теоретична основа, ступінь наукової новизни та основні положення дисертації, які виносяться на захист, теоретична та практична цінність роботи, апробація отриманих результатів.

Розділ перший “Огляд літератури за темою та вибір напрямків дослідження” присвячений розглядові основних етапів розвитку наукової думки про публічну обіцянку винагороди, визначенню напрямків дисертаційного дослідження, його методології. На підставі аналізу літератури за тематикою дослідження зроблено висновок, що спроб дослідити інститут публічної обіцянки винагороди за радянського періоду та у сучасній Україні поки що зроблено не було.

Підкреслено, що на напрямки дослідження і на його методологію вплинула насамперед теза про те, що при дослідженні будь-якого явища правової дійсності, доцільно йти від витоків відповідного явища, тобто для вірного та адекватного розуміння сучасного становища інституту публічної обіцянки винагороди необхідно дослідити генезу, фактори і передумови його виникнення. Крім того, дослідження окремих правових конструкцій немислиме без звернення до іноземного цивільного права, в надрах якого вони з'явилися.

При визначенні напрямків дослідження увагу зосереджено на тому, що зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди виникає на одному з етапів, які йдуть услід за публічною обіцянкою винагороди, оскільки самої обіцянки винагороди для виникнення зобов'язання не достатньо, тому неможливо розглядати це зобов'язання окремо, тобто поза юридичними фактами, які його формують. Зроблено висновок, що доцільним є розгляд публічної обіцянки винагороди не лише як окремого

юридичного факту і не лише як зобов'язання, що виникає на його основі при дотриманні певних умов, а як інституту цивільного права.

Розділ другий “Загальні положення про зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди” присвячений дослідженню загальних теоретичних проблем інституту публічної обіцянки винагороди, визначенню поняття та правової природи публічної обіцянки винагороди, розкриттю змісту, визначенню меж та правової природи інституту публічної обіцянки винагороди.

У **підрозділі 2.1. “Поняття публічної обіцянки винагороди”** досліджуються та розмежовуються поняття публічної обіцянки винагороди як юридичного факту, як зобов'язального правовідношення та як інституту цивільного права. Досліджуються юридична природа публічної обіцянки винагороди як юридичного факту та види публічної обіцянки винагороди.

Публічна обіцянка винагороди як юридичний факт — це, власне, сама пропозиція здійснити ту чи іншу дію за винагороду. Такий факт не може вважатися офертою, тому що публічна обіцянка винагороди є умовною і адресованою не конкретній особі, а зверненою до всіх і кожного; обов'язок виплати винагороди виникає не з договору з особою, що досягла зазначеного в обіцянці результату, а з самого факту обіцянки винагороди при досягненні цього результату; при скасуванні конкурсу чи обіцянки винагороди особи, які приступили до виконання завдання, мають право на відшкодування витрат; для особи, яка обіцяє винагороду, важливим є не обов'язок іншої особи здійснити відповідну дію і не отримання права на відшкодування збитків у випадку невиконання цього обов'язку, як це відбувається при укладенні договору, а сам факт здійснення дії.

Досягнення та надання відповідного результату не є акцептом, тому що, по-перше, цей результат може бути досягнуто невизначеною кількістю осіб; по-друге, при одночасному його досягненні декількома особами кожна з них може розраховувати на відповідну частину винагороди; по-третє, у випадку проведення конкурсу особа може отримати права, що впливають із конкурсу, і без прямо вираженої волі взяти участь у конкурсі і виграти премію: наприклад, конкурс серед опублікованих робіт.

Публічна обіцянка винагороди розглядається як односторонній правочин, особливість якого полягає в тому, що він відбувається стосовно невизначеного кола осіб, а учасником правовідношення, яке виникає на його основі, може бути кожен, хто досягне зазначеного у правочині результату. Зроблено висновок, що публічна обіцянка винагороди — це односторонній правочин, з огляду на який особа, що обіцяла винагороду,

зобов'язується сплатити встановлену винагороду тому, хто досягне обумовленого правочином результату.

Існування інституту публічної обіцянки винагороди підтверджується тлумаченням глави 78 ЦК України, яка іменується як “Публічна обіцянка винагороди”, до складу якої входить 2 параграфи під назвами: “Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу” та “Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу”. Із цього зроблено висновок, що навряд чи глава та параграфи Цивільного кодексу називаються у розумінні односторонніх правочинів, а тому, цілком логічно припустити, що законодавець має на увазі існування інституту публічної обіцянки винагороди, який регулює відносини у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу чи без оголошення конкурсу та одnobічні правочини, що передують виникненню указаних відносин. Тобто, існують загальний інститут — публічна обіцянка винагороди та два його різновиди.

З урахуванням зазначених вище висновків пропонується увести в обіг поняття “інститут публічної обіцянки винагороди”, що буде охоплювати норми про публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу та за результатами конкурсу, на відміну, наприклад, від концепції ЦК Російської Федерації, що розглядає інститут публічної обіцянки винагороди як лише публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу.

Публічна обіцянка винагороди як правовий інститут — це група правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають з односторонніх правочинів, що вчиняються особою, яка публічно обіцяє винагороду, чи засновником конкурсу й особою (особами), що досягла(и) відповідного обіцянкою результату.

У підрозділі 2.2. “Підстави виникнення зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди” досліджуються юридичний склад, що є підставою виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, а також момент виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди.

Публічна обіцянка винагороди як односторонній правочин пов'язує особу, яка публічно обіцяла винагороду. Якщо публічну обіцянку винагороди не буде змінено чи скасовано, то в межах установленого строку для передання результату особа, що публічно обіцяла винагороду, не вправі відмовити у прийнятті представлених результатів. Обов'язок прийняти відповідний результат прямо випливає з факту здійснення одностороннього правочину — публічної обіцянки винагороди.

Однак, щоб зобов'язання виникло, необхідне приєднання до нього іншої односторонньої дії — надання результату, зазначеного в обіцянці.

Особа, яка представила такий результат, набуває права вимагати виплати їй відповідної винагороди. А оскільки ця дія належить до числа правомірних дій і спрямована на встановлення правових наслідків -одержання обіцяної винагороди - її також варто кваліфікувати як односторонній правочин. Два таких односторонніх правочини і породжують зобов'язальне правовідношення. При цьому основним одностороннім правочином є публічна обіцянка винагороди, оскільки він акумулює комплекс умов, що стосуються обсягу і змісту правовідносин, які складаються на його основі. Цей юридичний акт має основне значення для всього юридичного складу і займає центральне місце як правочин, який визначає зміст зобов'язання. Невипадково, саме цей юридичний факт дав назву відповідному зобов'язанню.

Щодо моменту виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, зроблено висновок, що у випадку публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу зобов'язальне правовідношення виникає у момент передання обумовленого публічною обіцянкою результату.

У випадку публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу на цій стадії, тобто з моменту подачі роботи на конкурс, зобов'язальних відносин ще не виникає. У цей момент пов'язаність засновника конкурсу стає індивідуально визначеною, тому що вимальовується коло конкретних суб'єктів, що йому протистоять, і його обов'язок переростає у правовідношення (конкурсне правовідношення). Таке конкурсне правовідношення може бути віднесене до цивільного організаційного, оскільки особа, що має право на отримання винагороди, на цій стадії ще невідома. Після того, як особа, яка оголосила конкурс, прийняла відповідні результати від учасників конкурсу, вона вступає у декілька цивільних організаційних конкурсних правовідносин, кількість яких збігається з кількістю учасників конкурсу. Ці правовідносини можуть трансформуватися у зобов'язальні правовідносини на стадії винесення рішення про визначення переможця (чи переможців) конкурсу та присудження премії переможцю конкурсу.

У *підрозділі 2.3. “Місце зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди у системі зобов'язального права України”* визначено, що ЦК УРСР 1963 року не визначав видової приналежності зобов'язань у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди (конкурсом), погляди ж учених — цивілістів були різними: одні - хто вважав обіцянку нагороди офертою, звісно, зараховували такі зобов'язання до договірних, а деякі вчені, хоч і визнавали публічну обіцянку нагороди (конкурс) одностороннім правочином, але до недоговірних зобов'язань указані зобов'язання не зараховували.

Зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди має бути віднесене до недоговірних, оскільки воно виникає з односторонніх правочинів.

В результаті того, що недоговірні зобов'язання самі по собі є достатньо неоднорідними, їх поділяють за підставами виникнення на регулятивні, що виникають з правомірних дій, та охоронні, які є, як правило, результатом цивільних правопорушень.

У рамках регулятивних недоговірних зобов'язань виокремлено зобов'язання з односторонніх правочинів та інших односторонніх дій. Так, зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення виникають з односторонніх правочинів, а зобов'язання, які виникають із факту рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи - з юридичних вчинків.

Класифікацію недоговірних зобов'язань здійснено у залежності від того, чи є змістом зобов'язання відшкодування шкоди (окрім, у деяких випадках, інших обов'язків). За цим критерієм умовно виокремлено дві групи зобов'язань: зобов'язання, які не мають такого змісту - публічна обіцянка винагороди, та всі інші недоговірні зобов'язання, передбачені ЦК України.

У третьому розділі **“Зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу”** розглядаються особливості оголошення публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу, її ознаки та умови, виконання та припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу.

У **підрозділі 3.1. “Ознаки та умови публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу”** обґрунтовано висновок, що публічна обіцянка винагороди як юридичний факт має юридичне значення лише за наявності певних ознак, до яких слід зарахувати такі: по-перше, обіцянка нагороди має бути публічною, зверненою до широкого кола осіб; по-друге, обіцянка винагороди повинна мати матеріальний зміст; по-третє, умовою одержання винагороди є надання відповідного результату, на який вказувала особа, що обіцяє винагороду; по-четверте, до вказаного результату, незалежно одно від одної, може прагнути невизначена кількість осіб. Досяжність результату тільки для конкретної (не однієї, а саме конкретної) особи не породжує зобов'язань, передбачених ст. 1044 ЦК України.

Публічна обіцянка винагороди у відповідності до ст. 1144 ЦК України має містити необхідні умови (відомості): зміст завдання, строк виконання завдання, місце його виконання, форму та розмір винагороди.

На підставі порівняльного та системно-структурного аналізу зроблено висновок про те, що ЦК України допускає колізію щодо строку виконання завдання. Так, ст. 1144 ЦК України вимагає встановлення строку в умовах обіцянки винагороди, а ст. 1146 ЦК України визначає, що його може бути встановлено, і пропонуються шляхи вирішення цієї колізії.

Здійснено розмежування публічної обіцянки винагороди і різноманітних обіцянок винагороди, що оголошуються у межах розіграшів, лотерей, стимулюючих ігор тощо. Так, поширення набули у засобах масової інформації ігри з призами. З аналізу подібних стимулюючих ігор зроблено висновок, що це, як правило, стимулюючі лотереї, якщо гравцю продається право на участь у розігруванні призу, чи розіграші, якщо таке право не купується. Можлива і публічна обіцянка у “чистому вигляді”, якщо винагорода присуджується кожному, хто здійснив дію, яка вимагалася організаторами рекламної акції, чи указується, що виграш отримає той, хто здійснив указану дію першим.

Стаття 1147 ЦК України передбачає право особи, яка обіцяє винагороду, на зміну умов публічної обіцянки винагороди, в якій йдеться про можливість зміни завдання публічної обіцянки винагороди, але його зміна фактично тягне зміну предмета публічної обіцянки винагороди, а відтак - і зміну суті зобов'язання. Із зміною завдання особа, яка обіцяла винагороду, фактично оголошує про відміну обіцянки винагороди з усіма наслідками, що випливають із цього, та оголошує про нову обіцянку винагороди. Тому завдання може лише уточнюватися, деталізуватися.

Законодавець не визначає також умов та причин, за яких можлива зміна умов обіцянки винагороди. Оскільки така зміна може порушувати інтереси осіб, які відгукнулися на оголошення про обіцянку винагороди, запропоновано визначити, що особа, яка обіцяє винагороду, не може змінити умови обіцянки винагороди з моменту, коли дії, про які йшлося в обіцянці, вже виконано.

Крім того, оскільки законодавець не визначив меж, в яких можуть бути відшкодовані витрати, особам, що приступили до виконання завдання, у зв'язку зі змінами його умов, тому пропонується доповнити ст. 1147 ЦК України правилом про те, що розмір витрат не може бути більшим за обіцяну винагороду.

У підрозділі 3,2. “Виконання зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу” аналізуються основні вимоги до виконання вказаного зобов'язання.

Особа, яка відгукнулася на обіцянку винагороди, має право вимагати, щоб особа, яка обіцяла винагороду, прийняла обумовлений в обіцянці результат, якщо він відповідає всім вимогам, які до нього

пред'являлися. Відповідність дій, які виконано, має визначати особа, яка обіцяє винагороду, тому пропонується доповнити ст. 1148 ЦК України нормою з таким змістом: “відповідність виконаної дії вимогам, які містить оголошення про винагороду, якщо інше не передбачено в оголошенні про винагороду і не впливає з характеру вказаної дії, визначається особою, яка публічно обіцяла винагороду, а у випадку виникнення спору - судом”.

Право на отримання винагороди у випадку публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу має той, хто досяг певного результату, якщо результат є унікальним. Коли унікального результату досягли двоє чи більше осіб, які співпрацювали одна з одною, то кожна із цих осіб має право отримати частку винагороди, оскільки кожна з них сприяла виконанню завдання. У цьому випадку винагороду має бути поділено цими особами самостійно, без втручання особи, яка обіцяла винагороду, в залежності від внесеного кожною з них вкладу у здійснення дії.

Якщо дію, вказану в оголошенні про винагороду, виконало декілька осіб, незалежно одна від одної, то винагороду отримає та особа, яка передала результат першою; якщо завдання стосується конкретно визначеного результату, тобто такого, який навіть у випадку його досягнення декількома особами буде однаковим, то винагороду отримає особа, яка першою передала відповідний результат. Якщо ж очікуваний результат не є унікальним і конкретно визначеним (наприклад, особа вказує в оголошенні про те, що її цікавить будь-яка інформація про злочинця), то на частку винагороди має право претендувати кожен, хто надав інформацію, якої до нього не було надано особі, що оголосила про винагороду.

Запропоновано ч. 2 ст. 1148 ЦК України викласти у такій редакції: “якщо завдання, вказане в оголошенні про винагороду, є унікальним, то винагороду отримає та особа, яка надала відповідний результат; якщо завдання виконали декілька осіб, незалежно одна від одної, то винагороду отримає лише та особа, яка виконала завдання першою, коли завдання передбачає досягнення однакового результату; у протилежному випадку, винагорода ділиться між особами, які передали відповідні результати, порівну”. Таке формулювання охопить три різні ситуації:

- 1) коли завдання стосується досягнення унікального результату;
- 2) коли завдання стосується досягнення результату, який за своїм характером є таким, що його можуть виконати декілька осіб, але отримати однакові результати;
- 3) коли завдання стосується досягнення результату, який за своїм характером є таким, що його можуть виконати декілька осіб та отримати

різні результати, за умови, що вони є абсолютно непорівнянні один з одним.

При цьому виплата винагороди має ставитися у залежність не від факту виконання завдання першим, а від його передання першим, у зв'язку з тим, що моментом виникнення зобов'язання у зв'язку із публічною обіцянкою винагороди є момент передання результату.

Оскільки ч. 2 ст. 1148 ЦК України містить правило, згідно з яким винагорода виплачується особі, яка виконала завдання першою, що суперечить положенню ч. 1 ст. 1144 ЦК України: “особа має право публічно пообіцяти винагороду за передання їй відповідного результату...”, тому пропонується внести зміни до ч. 2 ст. 1148 ЦК України, виклавши її у такій редакції: “...винагорода виплачується особі, яка передала відповідний результат першою”.

У **підрозділі 3.3. “Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу”** обґрунтовується позиція, згідно з якою зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди припиняється за загальними правилами про припинення зобов'язань та обґрунтовується невідповідність ст. 1149 ЦК України її назві.

Так, ст. 1149 ЦК України визначає випадки, за яких припиняється зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди: 1) закінчення строку для передання результату; 2) передання результату особою, яка першою виконала завдання; 3) у разі, якщо особа, яка публічно обіцяла винагороду, публічно оголошує про припинення завдання.

Однак у жодному з названих випадків зобов'язання не припиняється. Зобов'язання у зв'язку із публічною обіцянкою винагороди виникає з моменту передання відповідного результату особі, яка обіцяла винагороду. Якщо жодного результату до закінчення певного часу не було надано, то зобов'язання не виникає взагалі. У цьому випадку може йтися про пов'язаність особи, що обіцяла винагороду, через вчинення нею одностороннього правочину, яка припиняється із закінченням строку для виконання завдання, а не про припинення відповідного зобов'язання. Із названих причин не може йтися й про те, що зобов'язання припиняється у разі передання результату особою, яка першою виконала завдання, тому що поки вона його не передала, зобов'язання також іще не існує.

Із формулювання ч. 1 ст. 1149 ЦК України випливає висновок, що зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди виникає в момент оголошення про обіцянку винагороди, хоча інша сторона у зобов'язанні ще невідома. При цьому виконанням зобов'язання буде передання результату особі, яка оголосила про винагороду. Зобов'язаною стороною виявляється у цьому випадку особа, яка досягла результату, а

виплата винагороди не включається до змісту зобов'язання. Таке положення докорінно відрізняється від сутності такого інституту як публічна обіцянка винагороди. Із названим фактом (передання результату) виникає зобов'язання, після якого має відбуватися його виконання, тобто видача винагороди.

Частина 2 ст. 1149 ЦК України також не може бути прикладом припинення зобов'язання, оскільки у випадку, коли особа, яка публічно обіцяла винагороду, публічно оголошує про припинення завдання, вона відмовляється від одностороннього правочину (ст. 214 ЦК України).

Таким чином, робиться висновок, що спеціальні випадки припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди, передбачені ЦК України, навряд чи можуть бути застосовані на практиці. Цивільний кодекс України нічим не обмежує право відмови від публічної обіцянки винагороди. Однак, в роботі зазначається, що коли особа, яка обіцяє винагороду, встановила строк для виконання завдання, то цим фактом вона відмовляється від права відмови від своєї обіцянки. Крім того, зі змісту оголошення про обіцянку винагороди може впливати відмова від зазначеного права. Припущено, що особа, яка вдається до публічної обіцянки винагороди як засобу стимулювання здійснення визначеної дії, у такий спосіб бажає вселити довіру до своєї обіцянки, надати додаткових гарантій отримання винагороди особам, які відгукнуться на таку обіцянку.

Цивільні кодекси Російської Федерації, Республік Білорусь та Казахстан, Грузії, Німеччини передбачають також неможливість скасування обіцянки винагороди, якщо вказану дію вже виконано. Однак із цього можна зробити висновок, що обіцянка має діяти також для осіб, які не встигли здійснити відповідну дію. Тому таке обмеження права відмови від обіцянки пропонується уточнити таким чином: особа, яка обіцяє винагороду, не може відкликати обіцянку винагороди з моменту, коли дії, про які йшлося у обіцянці, вже виконано іншою особою чи особами стосовно тільки цих осіб. Для всіх інших осіб обіцянка винагороди вважається скасованою.

Згідно з ЦК України неправомірною відмовою від публічної обіцянки винагороди є тільки недотримання вимоги оголошення про відмову від публічної обіцянки винагороди у тій же формі, в якій її було оголошено. Це положення впливає з ч. 3 ст. 214 ЦК України, в якій згадується про те, що відмова від правочину вчиняється у такій самій формі, в якій було вчинено правочин.

Єдиним наслідком відмови від публічної обіцянки винагороди ст. 1149 ЦК України передбачає відшкодування витрат, що зазнані особою, яка відгукнулася на оголошення. Але це є наслідки правомірної відмови

від публічної обіцянки винагороди, коли форма оголошення про відмову дотримана. Робиться висновок про неприпустимість поширення цього правила на неправомірну (тобто з недотриманням вимог про форму відмови від правочину) відмову від публічної обіцянки винагороди.

Оскільки та обставина, що в ЦК України не визначено наслідки недотримання форми відмови від публічної обіцянки винагороди, це може призвести до зниження ефективності застосування цього інституту на практиці. Тому пропонується доповнити ЦК України правилом про те, що наслідком недотримання форми відмови від публічної обіцянки винагороди є визнання її такою, яка не припинялася.

У четвертому розділі **“Зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу”** розглядаються особливості оголошення публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу, її ознаки та умови, виконання та припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу.

Підрозділ 4.1. “Ознаки, види та умови конкурсів” присвячено розмежуванню конкурсу як різновиду цивільно-правових зобов'язань, що виникають з односторонніх дій, з іншими конкурсами, дослідженню особливостей публічного конкурсу як юридичного факту у порівнянні з публічною обіцянкою винагороди без оголошення конкурсу, умов, які повинні міститися в оголошенні конкурсу; класифікації публічних конкурсів.

Зроблено висновок, що публічний конкурс відрізняється від публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу головним чином тим, що в публічному конкурсі передбачається змагальність, тобто вимагати видачу винагороди може не будь-хто з осіб, які відгукнулися на оголошення про конкурс, а лише та особа, чий результат визнано найкращим. Публічний конкурс відрізняється також більшою мірою формалізації, тобто законом передбачається більше умов, які повинні міститися в оголошенні про конкурс.

Наголошується, що публічний конкурс має юридичне значення за наявності тих же ознак, що й публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу, однак із такими особливостями, що ознака публічності у зв'язку з розумінням закритого конкурсу як різновиду публічного конкурсу полягає у тому, що конкурс є публічним, коли він звернений до широкого кола осіб у випадку відкритого конкурсу та звернений більш ніж до однієї особи у випадку закритого конкурсу. Крім того, обіцяна винагорода у випадку оголошення конкурсу може мати не тільки матеріальний, але й нематеріальний зміст. Зроблено припущення, що термін “винагорода”, який застосовується в загальному інституті публічної обіцянки винагороди, замінено законодавцем на термін

“нагорода” саме для того, щоб підкреслити, що винагорода може бути нематеріальною. Слід враховувати і те, що нагорода обіцяється не просто за досягнутий, а за найкращий досягнутий результат.

Крім відомостей про предмет конкурсу та нагороду (премію), якої має бути виплачено переможцеві, тобто істотних умов, які повинні міститися в оголошенні конкурсу за ЦК України, істотною умовою конкурсу повинний вважатися і строк виконання завдання. Це необхідно для того, щоб, по-перше, всі здобувані знаходилися в однакових (стосовно часу) умовах успішного виконання ними завдання; по-друге, засновник конкурсу чи особа (особи), яку призначено в оголошенні конкурсу для оцінки конкурсних результатів не змогла довільно відкладати таку оцінку до майбутнього невизначеного часу, наприклад, в очікуванні надходження результатів, більш достойних винагороди.

Зроблено також висновок, що конкурси, які мають на меті укладення договору з переможцем конкурсу, належать до публічних конкурсів, хоча вони є досить специфічними. По-перше, суб'єктами конкурсу, як правило, є юридичні та фізичні особи, які займаються підприємництвом. По-друге, частіше такі конкурси оголошуються державними органами чи мають комерційну спрямованість, тому необхідним є специфічне регулювання правил щодо проведення конкурсу (наприклад, обов'язкове його оголошення через засоби масової інформації, особливі вимоги щодо інформації, яка повинна міститися в оголошенні про конкурс, додаткові вимоги до учасників конкурсу, можливість надання переваг окремим учасникам конкурсу, особливі вимоги до складу конкурсної комісії, обов'язкове оголошення про переможців у визначений термін; у спеціальному законодавстві може чітко передбачатися процедура визначення переможця). По-третє, засновник конкурсу повинен підписати протокол про результати конкурсу чи протокол про укладання основного договору в майбутньому з особою, яка визнана переможцем конкурсу.

У *підрозділі 4.2. “Зміна умов конкурсу та відмова від проведення конкурсу”* зроблено висновок про те, що особа, яка публічно оголосила конкурс, має право самостійно скасувати (без вказівки мотивів та підґрунтя таких змін, але тільки до початку конкурсу та з дотриманням вимог до форми такого оголошення) чи змінити умови конкурсу без попереднього повідомлення учасників конкурсу. Однак підстави відмови від проведення конкурсу мають вирішальне значення для правових наслідків такої дії.

Закон не регулює наслідків незаконної зміни умов конкурсу, тобто зміни після початку конкурсу та без дотримання вимог щодо форми оголошення про такі зміни. Вбачається, що у цьому випадку незаконна зміна умов конкурсу повинна вважатися нікчемною. Такими ж мають

бути наслідки незаконної відмови від проведення конкурсу, тобто з порушенням вимог ч. 1 ст. 1153 ЦК України, яка передбачає можливість відмови від проведення конкурсу тільки у випадку, коли проведення конкурсу стало неможливим за обставин, які не залежать від засновника конкурсу.

Якщо проведення конкурсу стало неможливим з обставин, які від засновника конкурсу не залежали (законна відмова від конкурсу), то особи, які відгукнулися на оголошення, не можуть вимагати від нього відшкодування витрат. У цьому випадку засновник взагалі не несе ніякої відповідальності, а всі негативні наслідки такого вчинку лягають на осіб, які виконали завдання.

Пропонується визнати можливість зміни умов конкурсу після його початку, якщо вони поліпшують становище учасників конкурсу.

Крім того, визначено, що законодавець виявляє непослідовність, коли передбачає у разі законної зміни умов конкурсу обов'язкове відшкодування витрат, а у разі законної відмови від конкурсу - не передбачає. Засновнику конкурсу у разі настання обставин, які від нього не залежать, виявляється “вигідніше” відмовитися від проведення конкурсу взагалі, ніж змінити його умови, за яких проведення конкурсу було б можливим. У зв'язку з цим пропонується внести зміни до ст. 1153 ЦК України та накласти на засновника конкурсу обов'язок відшкодувати витрати, які понесли особи, що виконали конкурсне завдання.

У **підрозділі 4.3. “Виконання та припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди за результатами конкурсу”** робиться висновок, що у випадку проведення публічного конкурсу право на одержання нагороди виникає у здобувача лише у випадку визнання його роботи кращою. Якщо робота, що пред'явлена учасником конкурсу, визнана найкращою - він стає переможцем конкурсу та отримує право на одержання винагороди (переможців може бути декілька, якщо засновником конкурсу присуджуються декілька премій).

Конкурс, як змагання за перемогу серед учасників, закінчується винесенням рішення про результати конкурсу. Однак цивільно-правові відносини між засновником конкурсу та його учасниками можуть не припинятися, а отримати розвиток у двох різних напрямках. До першого напрямку належать відносини із тими учасниками конкурсу, роботи яких не було відзначено премією. У випадку, якщо робота, яка подана на конкурс, не має матеріального втілення (наприклад, виконання музичного твору), конкурсні відносини припиняються. Якщо ж робота має матеріальне втілення (наприклад, рукопис), виникає обов'язок особи, яка оголосила конкурс, повернути вказані роботи учасникам. З моменту повернення робіт учасникам конкурсу конкурсні відносини можна

вважати припиненими із цими учасниками конкурсу. До другого напрямку входять зобов'язання зі здобувачами, визнаними переможцями. Присудження премії за певний результат покладає на засновника конкурсу обов'язок по виплаті премії, яка передбачена рішенням про виплату винагороди, якому кореспондує право учасника конкурсу на її отримання.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** узагальнено теоретичні та практичні результати, отримані автором у ході дослідження, основними з них є такі:

1) публічна обіцянка винагороди як юридичний факт - це, власне, сама пропозиція здійснити ту чи іншу дію за винагороду, що є одностороннім правочинном, особливість якого полягає в тому, що він відбувається стосовно невизначеного кола осіб, а учасником правовідношення, яке виникає на його основі, може бути кожний, хто досягне зазначеного в правочині результату;

2) обов'язок, який міститься в обіцянці винагороди, реалізується за умови здійснення відповідних дій іншими особами, тобто такий односторонній правочин має бути віднесено до числа правочинів, вчинених під відкладальною обставиною;

3) для того щоб виникло зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди необхідне приєднання до публічної обіцянки винагороди іншого одностороннього правочину — передання результату, зазначеного в обіцянці, а у випадку проведення конкурсу необхідне приєднання до названих правочинів третього - винесення рішення про визначення переможця конкурсу;

4) зобов'язання із публічної обіцянки винагороди - це правовідношення, в якому одна сторона (особа, що публічно обіцяла винагороду) зобов'язується видати (виплатити) винагороду за надання в установлений строк відповідного результату, та на умовах, указаних в оголошенні, а інша сторона (яка надала указаний результат), має право на отримання обіцяної винагороди;

5) публічна обіцянка винагороди як правовий інститут - це група правових норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають з односторонніх правочинів, що здійснюються особою, яка публічно обіцяє винагороду, чи засновником конкурсу й особою (особами), що досягла(и) зумовленого обіцянкою результату;

6) публічна обіцянка винагороди як юридичний факт має юридичне значення лише за наявності певних ознак: по-перше, вона має бути публічною; по-друге, обіцяна винагорода повинна мати майновий

грошовий та інший матеріальний зміст, хоч така позиція законодавця викликає заперечення, а у випадку оголошення конкурсу вона може мати і нематеріальний зміст; по-третє, умовою одержання винагороди є надання відповідного результату; по-четверте, до указанного результату, незалежно одна від одної, може прагнути невизначена кількість осіб;

7) особа, яка відгукнулася на обіцянку винагороди, має право вимагати, щоб особа, яка обіцяла винагороду, прийняла обумовлений в обіцянці результат, якщо він відповідає всім вимогам, які до нього пред'являлися;

8) право на отримання винагороди у випадку публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу має той (чи ті - якщо особи співпрацювали), хто досяг(ли) певного результату, якщо він є унікальним; якщо дію, вказану в оголошенні про винагороду, виконали декілька осіб незалежно одна від одної, то вказану винагороду отримає той, хто передав результат (а не виконав дію) першим, якщо завдання стосується конкретного результату, тобто такого, який навіть у випадку його досягнення декількома особами буде однаковим чи аналогічним; якщо очікуваний результат не є унікальним та не є конкретним, то на частку оголошеної винагороди можуть претендувати кожна з осіб, що надала результат, якщо він не співпадає з уже переданими результатами іншими особами;

9) при проведенні публічного конкурсу право на одержання нагороди (премії) виникає у учасника конкурсу лише у випадку визнання його роботи кращою і (чи) гідною винагороди відповідно до умов конкурсу. Якщо робота, що передана учасником конкурсу, визнана найкращою — він стає переможцем конкурсу та одержує право на одержання винагороди (переможців може бути декілька, якщо засновником конкурсу присуджується декілька премій).

Список опублікованих автором праць за темою дисертації:

1. Голубева Н.Ю. Перспективи розвитку інституту публічної обіцянки винагороди //Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. праць. - 2003. - Вип. 17. - С. 21 - 24.
2. Голубева Н.Ю. Институт представительства в римском частном праве //Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. праць. - 2002. - Вип. 13.-С. 82-88.
3. Голубева Н.Ю. Правове регулювання публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу //Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. праць. - 2005. - Вип. 22. - С. 564 - 572.
4. Голубева Н.Ю. Поняття публічної обіцянки винагороди та підстави виникнення зобов'язання із публічної обіцянки винагороди //

Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. праць. - 2005. — Вип. 23. — С. 195-200.

АНОТАЦІЯ

Голубєва Н.Ю. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди. —

Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 - цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. -- Одеська національна юридична академія, Одеса, 2005.

Дисертація присвячена дослідженню проблем зобов'язання, які виникають у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди. Розглядається історичний шлях становлення та розвитку інституту публічної обіцянки винагороди, його види, розкриваються зміст та юридична природа публічної обіцянки винагороди як юридичного факту, як зобов'язального правовідношення, як інституту. Характеризуються підстави та момент виникнення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди. Розглядаються особливості публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу та за результатами конкурсу, ознаки та умови оголошення про публічну обіцянку винагороди, особливості виконання та припинення названих різновидів зобов'язань із публічної обіцянки винагороди.

Сформульовано теоретичні висновки з досліджених питань та практичні пропозиції, спрямовані на удосконалення інституту публічної обіцянки винагороди.

Ключові слова: публічна обіцянка винагороди, зобов'язання, конкурс, оголошення конкурсу, винагорода, недоговірні зобов'язання.

АННОТАЦИЯ

Голубева Н.Ю. Обязательство из публичного обещания вознаграждения.

- Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 - гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. - Одесская национальная юридическая академия, Одесса, 2005.

Диссертация посвящена исследованию проблем современного и перспективного развития института публичного обещания вознаграждения. В работе исследуются понятия публичного обещания вознаграждения как юридического факта, как обязательственного правоотношения, как института. Сделан вывод, что публичное обещание

вознаграждения стоит рассматривать как одностороннюю сделку, особенность которой заключается в том, что она осуществляется относительно неопределенного круга лиц, а участником правоотношения, которое возникает на её основе, может быть каждый, кто достигнет определенного в сделке результата.

Исследованы момент и основания возникновения обязательства в связи с публичным обещанием вознаграждения. Сделан вывод о том, что в основе обязательства в связи с публичным обещанием вознаграждения лежит объявление о публичном обещании вознаграждения. Но чтобы обязательство возникло, необходимо присоединение к объявлению публичного обещания вознаграждения другой односторонней сделки -предоставления результата. Две таких односторонних сделки и порождают обязательственное правоотношение.

В случае публичного обещания вознаграждения по результатам конкурса на стадии подачи работы на конкурс обязательственные отношения еще не возникают. В этот момент связанность учредителя конкурса становится индивидуально определенной, потому что вырисовывается круг конкретных субъектов, которые ему противостоят, и его обязанность перерастает в правоотношение (конкурсное правоотношение). Такое конкурсное правоотношение может быть отнесено к гражданским организационным отношениям. Конкурсные гражданские организационные правоотношения, которые возникли между организатором конкурса и его участниками, могут трансформироваться в обязательственные правоотношения на стадии вынесения решения об определении победителя (или победителей) конкурса и присуждения премии победителю конкурса.

Обязательство из публичного обещания вознаграждения определено как правоотношение, в котором одна сторона (лицо, публично обещающее вознаграждение) обязывается выдать (выплатить) вознаграждение за предоставление в установленный срок определенного результата, указанного в объявлении и на условиях, указанных в объявлении, а другая сторона (лицо, предоставившее указанный результат), имеет право на получение обещанного вознаграждения. Институтом публичного обещания вознаграждения следует считать группу правовых норм, которые регулируют обязательственные (и организационные в случае конкурса) отношения, возникающие из односторонних сделок, совершаемых лицом, которое публично обещает вознаграждение, учредителем конкурса и лицом (лицами), которое достигло(и) обусловленного обещанием результата.

Исследуются признаки и условия публичного обещания вознаграждения без объявления конкурса и по результатам конкурса, а

также возможность отказа от публичного обещания награды, в связи с чем предлагается ограничить право на указанное действие со стороны обещающего награды определенными условиями.

Ключевые слова: публичное обещание вознаграждения, обязательства, конкурс, объявление конкурса, вознаграждение, внедоговорные обязательства.

SUMMARY

Golubeva N.Y. Obligation from the public promise of reward. -

Manuscript.

The thesis for a candidate degree in Law, speciality 12.00.03 - Civil Law and Civil Process; Family Law; International Private Law Odessa National Academy of Law, Odessa, 2005.

This thesis is devoted to research of problems of obligation, which arise up in connection with the public promise of reward. The historical way of becoming and development of institute of public promise of reward, and its prospects are explored; the content and legal nature of public promise of reward opens up as legal fact, as obligatory legal relationship, as institute. The foundation and moment of origin of obligation in connection with the public promise of reward have been characterized. The features of public promise of reward are examined with the announcement of the competition and also as a result of competition; signs and conditions of announcement about the public promise of reward, features of implementation and stopping these types of obligation from the public promise of reward are examined as well.

Also, there have been formulated the theoretical conclusions of the explored questions and the practical suggestions are aimed at improvement of the institute of public promise of reward.

Key words: public promise of reward, obligation, competition, announcement of competition, reward, non-agreed obligations.